

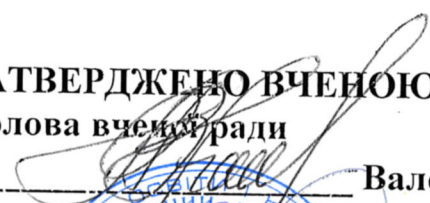
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок
галузь знань 07 Управління та адміністрування

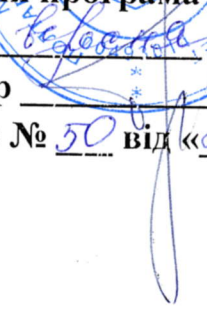
ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради

 Валентина АРАНЧІЙ
(протокол № 5 від «24» лютого 2024 р.)

Освітня програма вводиться в дію з

«01» березня 2024 р.)

Ректор Олександр ГАЛИЧ

(наказ № 50 від «24» лютого 2024 р.)

Полтава 2024 р.

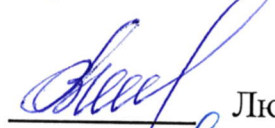
ЛИСТ-ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олена КОСТЕНКО

Керівник навчально-наукового центру забезпечення освітньої діяльності та якості освіти

Людмила ШУЛЬГА

Керівник відділу моніторингу та забезпечення якості освіти

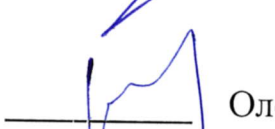
Інна ЛАВРІНЕНКО

Начальник навчального відділу

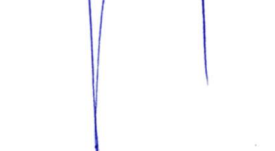
Андрій ДОРОШЕНКО

Декан факультету обліку та фінансів

Олександр БЕЗКРОВНИЙ

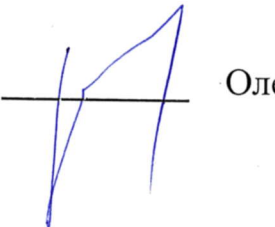
Гарант програми

Олексій ЗОРЯ

ВНЕСЕНО

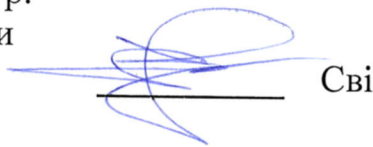
Кафедрою фінансів, банківської справи та страхування
Протокол № 11 від 5 лютого 2024 р.
Завідувач кафедри

Олексій ЗОРЯ

СХВАЛЕНО

Радою з якості вищої освіти спеціальності Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Протокол № 7 від 8 лютого 2024 р.
Голова ради з якості вищої освіти спеціальності

Світлана ЗОРЯ

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету обліку та фінансів
Протокол № 6 від 19 лютого 2024 р.
Голова вченої ради

Людмила ДОРОГАНЬ-ПИСАРЕНКО

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою з розроблення освітньої програми у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові члена робочої групи з розроблення освітньої програми	Науковий ступінь, вчене звання (для НПП / НП), назва освітньої програми, рівень вищої освіти (для здобувачів вищої освіти)	Посада, назва закладу вищої освіти / установи / організації, місце її розташування
Зоря Олексій Петрович <i>гарант</i>	доктор економічних наук, професор	завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Полтавський державний аграрний університет
Томілін Олексій Олександрович	доктор економічних наук, професор	професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Полтавський державний аграрний університет
Бражник Людмила Василівна	кандидат економічних наук, доцент	доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Полтавський державний аграрний університет
Дроботя Яна Анатоліївна	кандидат економічних наук, доцент	доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Полтавський державний аграрний університет
Бездудна Лариса Григорівна		керівник Полтавської філії АТ «СГ «ТАС» (Приватне), м. Полтава
Єгорова Наталія Сергіївна		начальник регіонального відділення Банку ПІВДЕННИЙ, м. Полтава
Кривак Марія Ігорівна		начальник відділу біржових операцій та клірингових розрахунків ТОВ «Українська універсальна біржа», м. Полтава
Румянцева Юлія Леонідівна	освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування, другий (магістерський) рівень вищої освіти	Полтавський державний аграрний університет

Рецензії зовнішніх стейкхолдерів:

Прізвище, ім'я, по батькові рецензента	Посада, назва установи / організації, місце її розташування
Сагірова Тетяна Валентинівна	директор відділення АТ КБ «ПриватБанк», м. Київ
Худолій Любов Михайлівна	д.е.н., професор, професор кафедри банківської справи та страхування Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ
Петренко Ігор Іванович	головний фахівець напрямку Економіка СБ Агробізнесу ТОВ «Кернел-Трейд», м. Київ
Гаврилюк Вікторія Миколаївна	випускник освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування, 2022 р.

І. Профіль освітньо-професійної програми
Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти, факультету, кафедри, відповідальної за реалізацію освітньої програми	Полтавський державний аграрний університет, факультет обліку та фінансів, кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Офіційна назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня кваліфікація	Магістр фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Кваліфікація у дипломі	Ступінь вищої освіти Магістр Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок Освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Форми навчання	Інституційна (очна (денна), заочна)
Мова викладання	Державна
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень, EQF – 7 рівень, QF-EHEA – другий цикл
Тип диплому та обсяг освітньо-професійної програми	Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання 1 рік 4 місяці
Передумови	Наявність ступеня бакалавра, спеціаліста або магістра
Наявність акредитації	Міністерство освіти і науки України, рішення Акредитаційної комісії, протокол № 132 від 6 листопада 2018 року, Україна Сертифікат акредитації спеціальності УД 17017777, термін дії до 1 липня 2025 р.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-професійної програми	https://www.pdau.edu.ua/content/finansy-bankivska-sprava-strahuvannya-ta-fondovyy-rynok
2 – Мета освітньо-професійної програми	
Професійна підготовка фахівців з вищою освітою за другим (магістерським) рівнем, які володіють фундаментальними знаннями і практичними навичками для розв'язання складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення наукових досліджень для удосконалення діяльності суб'єктів підприємництва	
3 - Характеристика освітньо-професійної програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність)	Галузь знань – <u>07 Управління та адміністрування</u> Спеціальність – <u>072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u> Освітня програма <u>Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u>

	Об'єкти вивчення та діяльності: устрій, принципи, механізми функціонування та розвитку фінансових систем. Цілі навчання: підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми в процесі професійної діяльності або навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. Теоретичний зміст предметної області: поняття, категорії, теорії і концепції фінансової науки, які визначають тенденції і закономірності функціонування й розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. Методи, методики та технології: методи, методики та технології фінансової науки і практики. Інструменти та обладнання: інформаційно-аналітичні програмні продукти та системи.
Орієнтація освітньо-професійної програми	Освітньо-професійна академічна з практико-орієнтованим навчанням. Освітньо-професійна програма базується на загальновідомих положеннях та результатах сучасних наукових досліджень із фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Вища освіта в галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. Ключові слова: фінансовий менеджмент, страховий менеджмент, банківський менеджмент, управління фондовим ринком, інвестиційно-інноваційний розвиток, фінансово-економічна безпека.
Особливості освітньо-професійної програми	Унікальністю освітньо-професійної програми є формування високоосвічених фахівців, спроможних реалізувати здобуті результати навчання для забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку аграрної сфери та її фінансової інфраструктури. Розвиток інноваційної парадигми освітньо-професійної програми, її компонентів забезпечується шляхом формування дослідницьких та пошукових навичок здобувачів вищої освіти, пов'язаних з удосконаленням фінансового, страхового, банківського менеджменту та управління активами на фондовому ринку. Тісна співпраця з підприємствами різних галузей реального сектору економіки, банками, страховими компаніями та установами фондового ринку регіону дозволяє опанувати сучасний стан фінансової системи, зокрема шляхом: проходження виробничої практики в банках, страхових компаніях, установах фондового ринку, податкових органах, органах соціального захисту, підприємствах аграрної й інших сфер економіки; написання та захист на їх базі кваліфікаційних і наукових робіт; презентації проведених досліджень і пропозицій на науково-практичних конференціях, тощо.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Випускники є здатними до працевлаштування на підприємствах, в організаціях та установах за видами економічної діяльності (згідно Національного класифікатора України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010») та виконання професійної роботи (згідно Національного класифікатора України «Класифікатор професій» ДК 003:2010). При успішному завершенні освітньої програми випускники мають

	здатність обіймати наступні первинні посади: директор фінансовий; начальник фінансового відділу; менеджер (управитель) із грошового посередництва; менеджер (управитель) із фінансового лізингу; менеджер (управитель) із надання кредитів; менеджер (управитель) із страхування; менеджер (управитель) із пенсійного недержавного страхування; менеджер (управитель) із допоміжної діяльності у сфері фінансів; менеджер (управитель) із фінансового посередництва; відповідальний працівник банку (філії банку, іншої фінансової установи); професіонал з питань фінансово-економічної безпеки підприємств, установ та організацій; аналітик з інвестицій; аналітик з кредитування; економіст з фінансової роботи; професіонали, зайняті роботою з цінними паперами (професіонал з ведення реєстру власників іменних цінних паперів, професіонал з депозитарної діяльності, професіонал з торгівлі цінними паперами, професіонал з корпоративного управління; професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів, професіонал з управління активами) та інші посади в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
Подальше навчання Академічні права	Можливість навчання за програми: 8 рівня НРК України, 8 рівня EQF, третього циклу QF-EHEA. Набувати додаткові кваліфікації в системі післядипломної освіти.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Студентоцентроване, проблемно-орієнтоване навчання, ініціативне самонавчання. Викладання проводиться у вигляді: лекцій, практичних занять, самостійного навчання тощо.
Оцінювання	Оцінювання якості освоєння освітньо-професійної програми включає поточний і підсумковий (семестровий) контроль знань та атестацію здобувачів вищої освіти. Поточний контроль проводиться на практичних заняттях (усне або письмове опитування, експрес-контроль, виступи здобувачів вищої освіти при обговоренні питань, контрольні роботи, тестовий контроль, презентації тощо). Підсумковий (семестровий) контроль – екзамен або залік (диференційований залік). Атестація здобувачів вищої освіти – публічний захист кваліфікаційної роботи.
6 – Програми компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	<i>Загальні компетентності визначені стандартом вищої освіти спеціальності:</i> ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК03. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК04. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК06. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК07. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

	ЗК08. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК09. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<i>Фахові компетентності спеціальності визначені стандартом вищої освіти спеціальності:</i> ФК01. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності. ФК02. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. ФК03. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. ФК04. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. ФК05. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію. ФК06. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. ФК07. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування, страхування та фондового ринку. ФК08. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. ФК09. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. <i>Фахові компетентності спеціальності, визначені Університетом:</i> ФК10. Здатність володіти теоретичними та методичними прийомами для вирішення проблем фінансово-економічної безпеки та забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки.
7 – Програмні результати навчання	
	<i>Програмні результати навчання визначені стандартом вищої освіти спеціальності:</i> ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності. ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності. ПР04. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

	ПР05. Вільно спілкуватися іноземною мовою усно і письмово з професійних та наукових питань, презентувати і обговорювати результати досліджень. ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях. ПР07. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та управляти ними. ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського, страхового менеджменту та управління фондами для прийняття рішень. ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів. ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів. <i>Програмні результати навчання визначені Університетом:</i> ПР14. Впроваджувати організаційно-управлінські заходи щодо поліпшення фінансово-економічної безпеки та інвестиційної привабливості національного господарства. ПР15. Визначати стратегічні напрями розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу аграрної сфери, ефективність управління ним та механізми фінансування інвестиційних проєктів.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Розробники програми: 2 доктори економічних наук, професори, 2 кандидати економічних наук, доценти. Всі розробники є штатними співробітниками Полтавського державного аграрного університету. Крім того в складі розробників програми є представники зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів. Гарант освітньо-професійної програми: доктор економічних наук, професор. До реалізації програми залучаються науково-педагогічні працівники з науковими ступенями та/або вченими званнями, а також висококваліфіковані фахівці-практики. З метою підвищення фахового рівня всі науково-педагогічні працівники один раз на п'ять років проходять підвищення кваліфікації, зокрема стажування, в т. ч. за кордоном.
Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічне забезпечення відповідає Ліцензійним вимогам провадження освітньої діяльності і є достатнім для забезпечення якості освітнього процесу, зокрема: - навчальні приміщення; - комп'ютерні класи (лабораторії); - спеціалізовані лабораторії; - спортивний зал, спортивні майданчики; - бібліотека, читальний зал; - точки бездротового доступу до мережі Інтернет;

	мультимедійне обладнання; приміщення для науково-педагогічних працівників; гуртожитки; пункти харчування тощо.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне та навчально-методичне забезпечення відповідає ліцензійним вимогам, має актуальний змістовий контент, базується на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях та включає: бібліотеку, читальний зал з достатнім фондом навчальної, наукової літератури та фахових періодичних видань; електронну бібліотеку ПДАУ: http://lib.pdau.edu.ua/; офіційний сайт ПДАУ: https://www.pdau.edu.ua/; необмежений доступ до мережі Інтернет, точки бездротового доступу до мережі, корпоративна пошта; навчальні і робочі плани, графіки навчального процесу; комплекси навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін, наскрізні та робочі програми практик; електронний ресурс, який містить навчально-методичні матеріали навчальних дисциплін згідно навчальних планів; методичні рекомендації щодо виконання курсових робіт; програми атестації здобувачів вищої освіти; методичні рекомендації щодо виконання кваліфікаційних робіт; репозитарій ПДАУ тощо.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Полтавським державним аграрним університетом та закладами вищої освіти України
Міжнародна кредитна мобільність	Забезпечується відповідно до підписаних міжнародних угод та меморандумів.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту».

II. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонентів освітньо-професійної програми

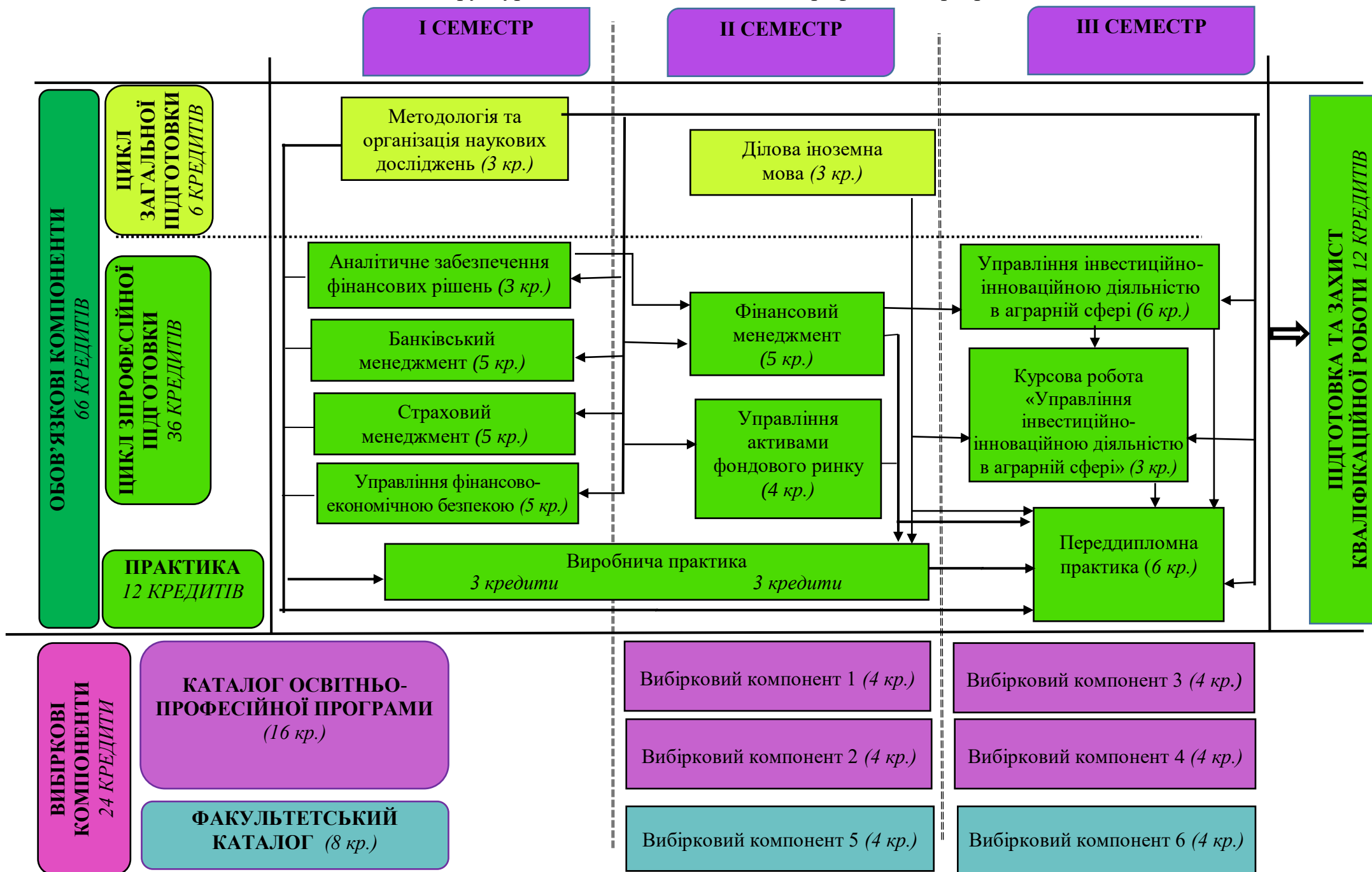
Код компо- ненту	Компоненти освітньо-професійної програми <i>(навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)</i>	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти освітньо-професійної програми			
ОК 1	Ділова іноземна мова	3	залік
ОК 2	Методологія та організація наукових досліджень	3	залік
ОК 3	Аналітичне забезпечення фінансових рішень	3	залік
ОК 4	Банківський менеджмент	5	екзамен
ОК 5	Страховий менеджмент	5	екзамен
ОК 6	Управління активами фондового ринку	4	екзамен
ОК 7	Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в аграрній сфері	6	екзамен
ОК 8	Управління фінансово-економічною безпекою	5	екзамен
ОК 9	Фінансовий менеджмент	5	екзамен
ОК 10	Курсова робота «Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в аграрній сфері»	3	диф. залік
ОК 11	Виробнича практика	6	диф. залік
ОК 12	Переддипломна практика	6	диф. залік
ОК 13	Підготовка та захист кваліфікаційної роботи	12	захист
Загальний обсяг обов'язкових компонентів		66	
Вибіркові компоненти освітньо-професійної програми			
Загальний обсяг вибірових компонентів		24	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		90	

2.2.1. Структурно-логічна схема компонентів освітньо-професійної

програми, що передують вивченню

[illegible]

2.2.2. Структурно-логічна схема освітньо-професійної програми

III. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється Екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань. Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється відкрито і гласно. Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складної задачі або проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. У кваліфікаційній роботі не може бути академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації. Кваліфікаційна робота розміщується у репозитарії Університету.
Документи, які отримує випускник на основі успішного проходження атестації	Документ встановленого зразка про присудження ступеня вищої освіти магістр із присвоєнням кваліфікації: магістр фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

IV. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10	ОК 11	ОК 12	ОК 13
ЗК01			+	+	+	+		+	+	+	+	+	+
ЗК02	+												+
ЗК03	+	+	+								+	+	+
ЗК04			+							+	+	+	+
ЗК05			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК06	+	+									+	+	+
ЗК07				+	+	+			+		+	+	+
ЗК08	+												+
ЗК09		+											+
ФК01		+		+	+	+			+		+	+	+
ФК02		+	+					+			+	+	+
ФК03		+		+	+	+			+		+	+	+
ФК04		+	+	+	+	+	+		+		+	+	+
ФК05	+			+	+	+	+		+	+	+	+	+
ФК06										+	+	+	+
ФК07		+	+							+	+	+	+
ФК08				+	+	+	+		+	+	+	+	+
ФК09				+	+				+		+	+	+
ФК10							+			+	+	+	+

**V. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН)
відповідними компонентами освітньо-професійної програми**

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10	ОК 11	ОК 12	ОК 13
ПР01				+	+	+			+		+	+	+
ПР02		+											+
ПР03		+									+	+	+
ПР04		+	+							+	+	+	+
ПР05	+												+
ПР06	+	+											+
ПР07		+											+
ПР08				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПР09				+	+	+			+		+	+	+
ПР10			+					+		+	+	+	+
ПР11				+	+	+			+		+	+	+
ПР12			+	+	+	+			+	+	+	+	+
ПР13				+	+	+	+		+	+	+	+	+
ПР14							+	+			+	+	+
ПР15							+			+	+	+	+

VI. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У Полтавському державному аграрному університеті функціонує система внутрішнього забезпечення якості, яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному сайті Університету, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і

забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;

9) інших процедур і заходів.

Основними вимогами до системи освіти та професійної підготовки є вимоги до науково-педагогічних працівників, які забезпечують навчання здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, зокрема:

- викладання навчальних дисциплін докторами наук, професорами, кандидатами наук, доцентами, які мають відповідний науковий і професійний рівень;

- науково-педагогічні працівники, які забезпечують освітній процес, періодично та своєчасно проходять стажування й підвищення кваліфікації;

- залучення до викладання навчальних дисциплін фахівців практиків з числа стейкхолдерів програми;

- освітні компоненти програми забезпечуються якісними методичними матеріалами, що складаються з: силабусів, робочих програм навчальних дисциплін, навчальних посібників, наскрізних програм практик, програми атестації, загалом, зокрема, методичних розробок для практичних занять, методичних вказівок для самостійної роботи, виконання курсових робіт, екзаменаційних та тестових завдань різної складності тощо.

VII. Перелік нормативних документів, на яких базується освітня програма

1. Методичні рекомендації з розроблення освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми I-III рівнів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті : Наказ ректора ПДАУ від 24 жовтня 2023 р. № 292. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/metodrekoment2023.pdf> (дата звернення 05.01.2024).

2. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р., № 600 / *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> (дата звернення 02.01.2024).

3. Національна рамка кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р., № 1341 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення 02.01.2024).

4. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010 : наказ Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 р., № 327) / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (дата звернення 05.01.2024).

5. Національний класифікатор України: Класифікатор видів економічної діяльності ДК 009:2010 : наказ Держспоживстандарту України від 11 жовтня

2010 р., № 457 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> (дата звернення 06.01.2024).

6. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.

7. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р., № 266 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 06.01.2024).

8. Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті (нова редакція) : Наказ ректора ПДАУ від 26 квітня 2023 р., № 93. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyapromobilnist.pdf> (дата звернення 07.01.2024).

9. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію у Полтавському державному аграрному університеті : Наказ ректора ПДАУ № 187 від 29 червня 2023 р.. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproatestaciyu1608sayt.pdf> (дата звернення 04.01.2024).

10. Положення про забезпечення права на вибір навчальних дисциплін студентами в Полтавському державному аграрному університеті : Наказ ректора ПДАУ від 15 вересня 2021 р., № 275 URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/prozabezpechennyapranavybirnavchalnyhdyscyplin.pdf> (дата звернення 03.01.2024).

11. Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті : Наказ ректора ПДАУ від 15 вересня 2021 р., № 275 URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/10012021polozhennyaproosvitniyprocespravlene.pdf> (дата звернення 05.01.2024).

12. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті : Наказ ректора ПДАУ від 10 липня 2023 р., № 204. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosinyuvannya2023.pdf> (дата звернення 05.01.2024).

13. Положення про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету (нова редакція) : Наказ ректора ПДАУ від 29 серпня 2023 р., № 237. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproprovedennyapratykykstudentivpdau2023.pdf> (дата звернення 05.01.2024).

14. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті : Наказ ректора ПДАУ № 275 від 15 вересня 2021 р. URL: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaprosvzyaopdau100122_0.pdf (дата звернення 07.01.2024).

15. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р., № 1556-VII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 04.01.2024).

16. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1392 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2022-%D0%BF#Text>. (дата звернення 02.01.2024).

17. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р., № 1187 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 05.01.2024).

18. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 20 червня 2019 р., № 866 / *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/072-finansi-bankivska-sprava-ta-strakhuvannya-magistr.pdf> (дата звернення 04.01.2024).

19. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu>. (дата звернення 05.01.2024).